

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
18 juni 2004

Ons kenmerk
PO/PJ-2004-28790

Onderwerp

Koers Primair Onderwijs, Koers Voortgezet
Onderwijs, Beleidsplan Onderwijspersoneel

Bijlage(n)

Beleidsplannen: Koers PO, Koers VO en
Beleidsplan Onderwijspersoneel

Met genoegen bied ik u de Koersdocumenten aan waarin ik de richting en de hoofdlijnen van het beleid voor het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs tot 2010 aangeef. Tegelijk met deze meerjarenbeleidsplannen voor het primair en het voortgezet onderwijs stuur ik u het Beleidsplan Onderwijspersoneel *Een goed werkende onderwijsarbeidsmarkt*. Dit beleidsplan is complementair aan Koers PO en Koers VO: een goed functionerende onderwijsarbeidsmarkt is een belangrijke randvoorwaarde om de meerjarenbeleidsplannen voor het primair en het voortgezet onderwijs uit te voeren. Bij een goed werkende onderwijsarbeidsmarkt kunnen de scholen beschikken over voldoende en goed opgeleid personeel.

De school en de leerling centraal

Koers Primair Onderwijs en Koers Voortgezet Onderwijs zijn tastbare resultaten van de andere manier van werken die ik heb aangekondigd: meer en beter luisteren naar diegenen die in de dagelijkse praktijk met het onderwijs bezig zijn. Het Beleidsplan Onderwijspersoneel, waar ik later in deze brief iets dieper op inga, is eveneens in samenspraak met betrokkenen totstandgekomen. Ik wil mijn beleid immers beter laten aansluiten op de praktijk. Koers PO, Koers VO en het Beleidsplan Onderwijspersoneel zijn dus mede gebaseerd op tal van gesprekken met betrokkenen uit het onderwijsveld. Ook ouders en leerlingen hebben een rol gespeeld in de Koersdebatten. In april 2004 heb ik u de opbrengst van die interactieve trajecten toegezonden (respectievelijk Kamerstuk 2003-2004, 29 200 VIII, nr. 137 en Kamerstuk 2003-2004, 29200 VIII, nr. 130). De boodschap was duidelijk: alle betrokkenen willen de leerling meer centraal stellen, scholen willen zelf het initiatief nemen voor vernieuwing en professionalisering van hun team en organisatie. Ik wil de scholen daarvoor graag meer ruimte geven.

De Koersdocumenten bevatten een beleidsagenda en een concreet actieplan om die agenda uit te voeren. Na bespreking met de Tweede Kamer vormen ze een stabiel en meerjarig beleidskader, waarbinnen de instellingen en professionals hun rol kunnen invullen. Het is mijn bedoeling over de invoering en de fasering van de voorziene acties met het veld van gedachten te wisselen. Ook de nadere uitwerking van het Beleidsplan Onderwijspersoneel zal via een interactief proces met de diverse actoren gestalte krijgen. De beleidsagenda van Koers PO en Koers VO zal jaarlijks worden geactualiseerd, gekoppeld aan de financiële middelen op de begroting.

Meer ruimte, minder regels

De professionals in en rond de school weten het best wat er speelt en kunnen met hun onderwijs zo goed mogelijk aansluiten bij de talenten en de behoeften van de leerling. Zij willen onderwijs geven dat de leerling boeit en voorkomt dat leerlingen onderpresteren of vroegtijdig uitvallen. Koers PO en Koers

VO gaan er daarom van uit dat de scholen zelf het initiatief nemen voor verandering en vernieuwing. Grote landelijke onderwijsvernieuwingen zijn niet aan de orde.

De overheid trekt zich niet terug maar geeft heldere kaders, spant zich in om het aantal regels en de administratieve lasten voor de instellingen te verminderen en stuurt op hoofdlijnen van opbrengsten en kwaliteit. In de beoogde nieuwe bestuurlijke verhoudingen concentreert de rijksoverheid zich op kaders en doelstellingen (het 'wat') en zijn de professionals in de scholen verantwoordelijk om hier in samenspraak met hun directe omgeving inhoud aan te geven (het 'hoe'). Daarbij horen andere bestuurlijke verhoudingen en een passend systeem van kwaliteitszorg, verantwoording en proportioneel en stimulerend toezicht.

De invoering van de nieuwe bestuurlijke verhoudingen zal geflankeerd worden door een stevig dereguleringsprogramma en een forse vergroting van de klantvriendelijkheid van het uitvoerings- en informatiebeleid. Per saldo zullen de administratieve lasten voor de instellingen afnemen.

Bij een zelfbewuste sector die zelf het initiatief en de verantwoordelijkheid neemt voor vernieuwing, past een duidelijk gezicht en een slagvaardige organisatie. In het scholenveld in het primair en het voortgezet onderwijs heerst consensus over de noodzaak van een eenduidiger en minder versnipperde organisatie. Om dit proces te ondersteunen moet in beide sectoren worden toegewerkt naar een brancheorganisatie voor schoolontwikkeling, professionalisering en innovatie. Met deze brancheorganisaties kunnen in de toekomst ook afspraken worden gemaakt over het realiseren van bepaalde doelen. De wegen om tot een dergelijke brancheorganisatie te komen hoeven niet identiek te zijn voor het primair en het voortgezet onderwijs. Dit hangt ook samen met de verschillende fasen waarin de ontwikkeling van de bestuurlijke verhoudingen zich bevindt.

In de Koersdocumenten is niet alleen aandacht voor sectorspecifieke ontwikkelingen. Zo vind ik doorlopende leerlijnen tussen de verschillende fasen in de schoolloopbaan een belangrijk sectoroverstijgend aandachtspunt. Het is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de instellingen om de kennis en gegevens over de leerling zo uit te wisselen met de instelling voor vervolgonderwijs, dat de leerling zijn schoolloopbaan optimaal kan vervolgen. Overdracht van gegevens over leerlingen behoort onderdeel te zijn van het kwaliteitszorgsysteem van scholen.

De richting die ik aangeef sluit aan bij het hoofdlijnenakkoord van het kabinet. Onderwijs en kennis zijn speerpunten van het kabinetsbeleid. Juist in deze periode van economische tegenwind is het, aldus het regeerakkoord, van belang de vitale rol van onderwijs voor onze (kennis)samenleving te benadrukken. Dit komt tot uitdrukking in de door het kabinet voor onderwijs en kennis uitgetrokken middelen uit de 'enveloppe'. Het beleid is erop gericht verantwoordelijkheden te beleggen waar zij thuishoren en regeldruk en onnodige bureaucratie te verminderen (onder het motto: 'Meedoen, meer ruimte en minder regels'). Ik wil daarbij heldere kaders aangeven, zodat er geen misverstand kan ontstaan over de verdeling van verantwoordelijkheden.

Vervolg en uitwerking Koerstrajecten

Omdat duidelijk is dat de interactieve trajecten ter voorbereiding op Koers PO en Koers VO veel steun hebben gekregen van betrokkenen binnen en buiten de scholen, komt met het verschijnen van de Koersdocumenten zeker geen einde aan de interactieve beleidsvorming. Over de uitwerking van de hoofdlijnen van Koers PO en Koers VO zal ik het gesprek voortzetten. De overgang van de 'oude' naar de 'nieuwe' situatie is beslist niet van de ene dag op de andere te realiseren. Niet alleen de scholen en schoolbesturen zullen anders gaan werken, ook het perspectief van veel partners van de scholen en van de (centrale en lokale) overheid zal worden verlegd.

Aandachtspunten Koers PO

Ik vind het belangrijk dat bij de uitwerking van Koers PO rekening wordt gehouden met de spankracht van scholen. Op dit punt hebben ook de schoolbesturen en de sector als geheel een verantwoordelijkheid. Het is niet de bedoeling dat er op dit niveau nieuwe regelgevende, bureaucratische lagen ontstaan die scholen in een keurslijf dwingen. Besturen dienen scholen te stimuleren en te ondersteunen bij hun onderwijskundige ontwikkeling.

Gelet op al lopende trajecten, zoals de invoering van de lumpsumfinanciering, heeft Koers Primair Onderwijs een hoog ambitieniveau. Bij het initiëren of stimuleren van al lopende of nieuwe veranderingstrajecten zal zorgvuldig en vanuit het perspectief van de scholen te werk worden gegaan. Er zal aandacht moeten zijn voor de onderlinge samenhang en de volgorde van verschillende trajecten, zoals die zijn neergelegd in de bijlage met acties in het kader van Koers PO. Daarbij gaat het onder meer om de invoering van het onderwijsnummer, het achterstandenbeleid en de aanpassing van de gewichtenregeling. Om de risico's van opeenstapeling te ondervangen zal, in overleg met het scholenveld, een goede fasering voor de uitvoering van de acties moeten worden vastgesteld die recht doet aan de uitvoerbaarheid op schoolniveau. De invoering van de lumpsum met ingang van 1 augustus 2006 is daarbij een vaststaand richtpunt. Ik zal uw Kamer na de zomer nader informeren over de fasering.

Koersconferentie

In het kader van Koers Primair Onderwijs wordt op een nader te bepalen datum in de Nationale Onderwijsweek een conferentie gehouden, waarin niet alleen wordt teruggeblikt op de totstandkoming van Koers Primair Onderwijs, maar ook ideeën zullen worden ontwikkeld voor de verdere uitwerking van initiatieven in het kader van Koers Primair Onderwijs. Zie voor meer informatie ook de website: www.minocw.nl/koerspo.

Aandachtspunten Koers VO

Het groen vmbo-onderwijs dat onder de verantwoordelijkheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) valt, zal het meerjarenbeleidsplan Koers Voortgezet Onderwijs volgen. Wel voert LNV een (aanvullende) vakdepartementale koers, bijvoorbeeld op innovatiegebied. LNV zet sterk in op de ontwikkeling van nieuwe vormen van kenniscirculatie over de grenzen van de onderwijsniveaus heen. Deze ontwikkelingen zijn tevens gericht op inhoudelijke beleidsmatige vernieuwingen en innovaties in het agrarische bedrijfsleven in brede zin. Bij deze ontwikkelingen die in de regio neerslaan is tevens sprake van een landelijke regie.

Slotbijeenkomst

Op 29 september is er voor alle belangstellenden een slotbijeenkomst over Koers Voortgezet Onderwijs. Ik licht daar toe op welke wijze ik de uitkomsten van de Koersdebatten heb verwerkt, en hoe ik tot de keuzes in Koers Voortgezet Onderwijs ben gekomen. Iedereen kan zich alvast voor deze bijeenkomst aanmelden via de website: www.minocw.nl/koersvo.

Beleidsplan Onderwijspersoneel

In het Beleidsplan Onderwijspersoneel *Een goed werkende onderwijsarbeidsmarkt* worden de plannen voor de komende jaren (tot en met 2007) geschetst op het terrein van het arbeidsmarkt- en personeelsbeleid. Hoofddoel van het beleidsplan is een goed werkende onderwijsarbeidsmarkt. Als uitwerking zijn drie programmadoelen geformuleerd:

- betere afstemming tussen vraag en aanbod op de onderwijsarbeidsmarkt in de regio;
- meer onderwijsinstellingen zijn een professionele arbeidsorganisatie;
- meer samenhang in de kwalificatiestructuur en het opleidingsstelsel.

Deze doelen zijn verder uitgewerkt in gekwantificeerde subdoelen die aangeven welke resultaten wanneer bereikt moeten zijn en welke actoren daarbij aan zet zijn. Dit Beleidsplan Onderwijspersoneel bouwt voort op mijn 'Plan van Aanpak Arbeidsmarkt- en Personeelsbeleid' d.d. 2 december 2002 (Kamerstukken II 2002/03, 28 600 VIII, nr. 97) en de notitie 'Een samenhangend opleidingsstelsel voor de onderwijsberoepen' d.d. 17 oktober 2003 (Kamerstukken II 2003/04, 29 200 VIII, nr. 8).

In dit beleidsplan komen niet alle onderwerpen die van betekenis zijn voor het programma onderwijspersoneel aan de orde. Dit geldt voor de thema's die aan de orde zijn in het kader van het CAO-overleg dat nog moet plaatsvinden en voor de thema's op het terrein van ziekteverzuim en arbeidsomstandigheden. Over deze onderwerpen wordt uw Kamer regelmatig op de hoogte gehouden.

Het bevorderen van de arbeidsdeelname van ouderen komt aan de orde in de Pensioenkamer van de Raad voor het Overheidspersoneelsbeleid en maakt onderdeel uit van het integraal personeelsbeleid van de onderwijsinstellingen.

Tekorten

Het tekort aan onderwijspersoneel is op dit moment minder nijpend dan in de afgelopen periode en is voornamelijk beperkt tot de Randstad. De huidige afname van het tekort is mede te danken aan de beleidsinspanningen van de afgelopen periode. Daarnaast zorgen de slechtere economische omstandigheden, de afname van de stijging van het leerlingaantal en de afronding van het traject groeps-grootteverkleining, voor een verruiming van de arbeidsmarkt.

Deze afname is echter slechts van tijdelijke aard. Voor de jaren 2008 en verder wordt weer een toename van de problemen verwacht ten gevolge van de vergrijzing van het zittende personeelsbestand. De onderwijsinstellingen voor primair en voortgezet onderwijs en de bve-sector zullen nu moeten investeren in de kwaliteit van hun personeels- en wervingsbeleid, zodat zij in 2008 duurzaam in staat zijn schommelingen op de arbeidsmarkt op te vangen.

De bezuinigingen op de GOA- en de OALT-middelen zullen naar verwachting – tijdelijk – extra gevolgen hebben voor de onderwijsarbeidsmarkt. Over de onderbouwing van de omvang van de problematiek wil ik met de gemeenten en de vertegenwoordigers van de instellingen verder het gesprek voeren. Het probleem speelt vooral in het schooljaar 2005-2006. Structureel gaat het voor het voortgezet onderwijs om 1,5 tot 2 procent, voor het primair onderwijs gaat het om 3 procent van de totale personeelsomvang. In het licht van de verwachte vervangingsvraag is dit geen onmogelijke opgave. Het overleg met sociale partners over het flankerend beleid in verband met de bezuiniging op GOA wil ik nog voor de zomervakantie afronden. Hierbij teken ik aan dat het arbeidsmarktperspectief van GOA-personeel relatief gunstig is. Het gaat immers om bevoegde leraren.

Vanaf 2006 moeten gemeenten en scholen in staat zijn het personeelsbestand op peil te houden. De regionale aanpak van de arbeidsmarktproblematiek, zoals voorgesteld in dit beleidsplan is bedoeld om daarbij ondersteuning bieden. Met name de scholen in de knelpuntenregio's wil ik uitnodigen met integrale plannen te komen om de arbeidsmarktproblematiek aan te pakken.

Opleiden voor het beroepsonderwijs

Vanuit het veld wordt met regelmaat gevraagd om afzonderlijke maatregelen voor opleiden voor het beroepsonderwijs. In het beleidsplan houd ik vast aan het kader dat hiervoor is uitgezet met de notitie over het opleidingsstelsel (oktober 2003) en bij de behandeling van de Wet BIO. Dat wil zeggen dat ik beslissingen over dergelijke afzonderlijke maatregelen neem na een integrale afweging over gewenste beroepen in het onderwijs door het landelijk platform voor de onderwijsberoepen (dat dit jaar zal worden ingericht). Het platform kan aangeven of een afzonderlijk competentieprofiel nodig is voor de leraar in vmbo en/of bve-sector. Daarmee biedt het landelijk platform een beoordelingskader voor bewindslieden op basis waarvan initiatieven voor nieuwe opleidingen kunnen worden beoordeeld. Die lijn geldt niet alleen de vraag naar een opleiding voor het beroepsonderwijs, maar bijvoorbeeld ook de initiatieven van pabo's om voor het vmbo op te leiden en gevolgen van bijvoorbeeld beleidsvoornemens aansluitend op het advies van de Taakgroep Basisvorming.

Graag wil ik met uw Kamer van gedachten wisselen over Koers Primair Onderwijs en Koers Voortgezet Onderwijs en het Beleidsplan Onderwijspersoneel.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

(Maria J.A. van der Hoeven)